

Bukovinské Karpaty.

Vrch tu stojí vedle vrchu v němé velikosti, v úbo-
ru smrkových lesů.

Ty vrchy mají různé tvary, tyčí se do nebes,
stojí tak nehybně tisíce let; tropí si smích z každé
změny, jež se odehrává před jejich očima, kochají
se ve vlastní kráse, vědomy si svého věčného
trvání...

Mnohá horská pásma kimpolunského okresu
jsou ještě pokryta pralesy. Svou tmavou zelení se
mihotají z dálky, ale pozorovány se sousedních
vrchů se zdají, zahaleny v šedomodrých mlhách,
nepřístupnou masou.

Blízko Ruské Moldavice se sešla dvě taková
horská pásma, jež se táhnou rovnoběžně a tak
blízko u sebe, že údolí, které je od sebe dělí, může
být vhodným místem jen pro dovádění bujného
potoka. Kde se to údolí rozšiřuje nebo ještě víc
zužuje, kde se ztrácí úplně — nikdo přesně neví.
Není tam vidět žádnou cestu, žádnou pěšinu,
žádnou, ani tu nejmenší stopu po lidském životě.
Údolí se táhne v zákrutech, oddaluje hory od sebe
a chráněno zprava i zleva zalesněnými výšinami
ztrácí se spolu s vesele běžícím potokem mezi

horskými stěnami, jež se tu a tam jakoby jemu navzdory téměř dotýkají.

Zde všude vládlo tajemné ticho. Zde kralovala nádhera vegetace, krása v barvách květeny a na horách bylo takové bohatství zeleně, že na člověka až padala tíseň.

Na mokravé pralesní zemi zde bujně rostl a tvořil mírné vlny hnědozelený mech sahající až po kolena a ještě nikdy netknutý. Z něho vystupovaly nepřilíš hustě rostoucí smrky, jejichž věk bylo možno odhadnout, ale jejichž krásu a objem bylo těžko vylíčit. Jejich nádherné koruny se mazlily s oblaky a nad sebou strpěly pouze sluneční záři.

Tu a tam ležely na zemi obrovské stromy, podryté a zdolané věkem anebo rozčísnuté bleskem. Spocívaly v trávě, jejich povrch byl obrostlý mechem, ale uvnitř byly prázdné a zpráchnivělé. V jejich sousedství bujně rostlo mladé stromoví, dole košaté, ale nahoře štíhlé a plné mladistvé pružnosti. Ptačí zpěv zde bylo slyšet jen velmi zřídka.

V tomto chrámovém tichu bylo zato tím častěji slyšet hlasitý šelest a praskot, jako by někdo lámal suché větve, a téměř vždycky tu vládlo smutné, daleko se rozléhající šumění...

Vítr zřídka pohnul větvemi. Koruny stromů se při nejsilnějším vichru sotva houपालy.

Vzbuzovalo to dojem, že to smutné šumění sem dospívá odněkud ze vzdálené roviny, zachytává se ve větvích, rozchází se v podobě těžkých vzdechů po lese a zápasí s hustými větvemi, aby mohlo opět vyrazit do volného prostoru.

Když hvízd lokomotivy po prvé rozřal vzduch údolí, skrytého ve stěnách vrchů, cosi jako blesk projelo staletými stromy na horách.

S lokomotivou se tu objevila hrstka lidí. Jen stěží se odvažovali překročit nepřístupný břeh pralesa a vstoupit do jeho hloubky.

Zdejší krajina neměla všední vzhled.

Kolkolem vládlo nezvyklé ticho.

Vzduch tu byl chladný, vlhký. Pryskyřice, jež vytékala z popraskané kůry stromů, tvrdla na vzduchu a prosycovala ho svou vůní. Vysoký mech ztěžoval chůzi. Kořání stromů, silné jako ramena, se ve vlnitých hadích křivkách vynořovalo z mechu, bylo tvrdé a vzdorovité, navzájem propletené, táhlo se v podivných zákrutech do hloubky lesa, jež zahalena v zelené šero dýchala nepřívětivostí.

Jeden z těch, kteří sem přijeli, udeřil dřevorubeckou sekerou do starého smrku, na jehož kmene rostly houby, podobající se velikým vlaštovčím hnízdům.

Smrk se zachvěl. Co byl živ, nepocítil na sobě sekeru. Rána se ozvěnou nesla po celém lese a všechny stromy v sobě zatajily dech; zavládlo hluboké ticho plné očekávání a v tom tichu bylo slyšet jen zvolna a výrazně pronesené slovo: „Porazit!“

Jako kostelem proběhlo lesem: „Porazit!“ „Porazit!“ jasně zaznělo v těsné blízkosti a v téže chvíli zároveň v největší vzdálenosti. Ozývalo se jako volání ze spánku, oživilo celý les, a nesouc

s sebou zděšení, rozběhlo se po všech koutech a nezanikalo...

„Porazit!“ To slovo se změnilo v ševelení. Z něho povstal poděšený šepot, vzdychání a nakonec se zvedlo šumění jako za vichru, naplnilo dálky i výšky jako hučení moře, až člověka přepadala úzkost, narazilo až na mračna a posléze se rozburácela bouře.

Obloha ztmavěla hroživou černou barvou a pak se strhla horská bouře.

Začaly padat těžké kapky deště.

Z počátku jednotlivé a velmi těžké, že se pod jejich vahou zachvěly lístky a zašelestily; pak padaly hustěji a posléze se řítily v šikmých proudech.

Blesky zasahovaly smrky, bez slitování rozštěpovaly nejkrásnější kmeny a rachot hromu se pokoušel rozbít vrchy. Otřásal jimi s takovým praskotem a hukotem, jako by je chtěl donutit, aby se nadobro vzdaly svého nehybného klidu. Vypadalo to, jako kdyby se přes vrchy valily obrovské koule, přivolávané čas od času, když vyšlehlo zlatavé a mihotavé zablesknutí.

Potom bouře utichla, ale déšť padal bez ustání. Padal hlasitě a vzlykavě.

Les potemněl.

Staré stromy tu stály nehybně a se zatajeným dechem, naslouchaly tomu dění, zatím co se mladé stromy zlehka a bez ustání pokyvovaly. S keřů, jež rostly na pokraji lesa, kapaly jedna za druhou veliké kapky deště do mechu a roz dováděný po-

tok se řítíl údolím přes kamení ve zkalených, nespoutaných vlnách, hučel, pěnil se a strhával s sebou všechno: květy, pstruhy, suché větve, tu a tam vyrvané kusy země — řítíl se v nezkrotném, šíleném a dosud nikdy nevidaném zoufalství.

Jednoho mlhavého rána započala bitva. Po trati, vedoucí úzkým údolím, jejíž kolejnice se jako stříbrní hadi vinuly v koketních křivkách podle potoka, přijel nákladní vlak.

Nepřátelský sykot, pronikavý, otřásající hvizd oznámily jeho příjezd.

Zastavil se v neveliké vzdálenosti před koncem trati, supivě oddechoval a vztekle vyřázel vzhůru černé kotouče dýmu.

Přivezl nepřítel.

Vystoupil z vlaku.

Byl to nepřítel hrubých obličejů, v rozedraných, usmolených šatech. Měl neohrabané ruce, téměř znetvořené těžkou prací. Byl ozbrojen lesknoucími se sekerami, těžkými železnými řetězy, jeho vzhled byl šeredný a odpuzující — takový sem přibyl nepřítel.

Osamocený orel, který seděl ne daleko na strmé skále a všechno to pozoroval s naježeným peřím, rozmáchl se náhle širokými křídly, rozčileně a vztekle jimi zapleskal a prudce se vznesl do výše. Pobouřen dlouho kroužil nad krajinou, pak se jako na náhlý vnitřní příkaz bleskurychle spustil šikmým letem do údolí, chvíli nad ním setrval, a potom se opět vznesl vzhůru, tentokrát zcela po-

zvolným letem, a zmizel v šedých mračnách jako by odletěl na věky... Po horách se rozprostřel nevýslovný smutek, jakási předsmrtná nálada...

Všechno čekalo; stromy se ani nepohnuly. Nejstarší tu stály vyzbrojené hrdostí a nedostupností a nevěřily, že by byl nějaký výpad proti nim možný. Vždyť tady stály tolik roků — celá staletí! Viděly, jaké množství jich umíralo a vyrůstalo kolem, prožily mnoho jar a zim; tak často viděly východ slunce, nádherného, zlatem zářícího slunce, v jehož ohnivě červeném světle se za jitra koupaly a jež jim večer udílelo své požehnání; čelily mnoha vichrům. A nyní by měly padnout jinou smrtí než jejich předkové, kteří se sami skáceli stářím nebo zásahem blesku?

To je k smíchu...!

Nechtěly se však ani pohnout; dokonce nechtěly ani slaboučkým zašuměním dát najevo své podivení! Jenom ty mladé... Kdyby jen se ty mladé nerozkývávaly tak lehce!

Začal útok.

S divokým křikem „hurá!“ ho zahájili lidé natáhnout k práci. S kočičí hbitostí se vydrápali na první kopec; chtěli se navzájem předstihnout, jako by to, či ruka první zasadí pralesu ránu sekerou, mělo znamenat hrdinský čin, jímž bude možno se honosit po celý život. Ale kde! Narazili na odpor. Ošidný, hnědozelený mech se pod jejich plenícíma rukama poddával a oni po něm uklouzávali. Křemenitá půda se jim drolila pod nohama, a oni, chtějíce zabránit sklouznutí, chytali se rukama

všeho, co se jim naskytlo, a zraňovali si ruce do krve. Z vlhkého mechu, který při sklouznutí vyrýpávali s kořeny, vylézal odporný hmyz, prchal před denním světlem a rozbíhal se jim po ruce!

Když se rozohnění bojem vrhli na nějaký ztrouchnivělý strom, ležící na zemi, aby ho svalili do propasti, podařilo se jim jen lehce jím pohnout, neboť se zpod něho vyplazili vyplašení hadi a začali na ně syčet. Někteří z najatých dřevorubců, kteří měli jen lehkou obuv, byli užtknuti.

Trnité keře šípkové růže, jejichž haluze bujně vyrostly ve velké pruty, se obloukovitě proplétaly s jinými keři, s neroztrhnutelným břechtanem, popínávkami rostlinami a trním, a tvořily pak neproniknutelné stěny. Bujné, jasně zelené kapradí se rozevřelo jako vějíře ve své pyšné kráse do šířky i do délky a jedovaté houby vyhlédaly z mechu na svět a svou červenou barvou poutaly pozornost. Mladé jedličky tu stály hustě vedle sebe a rozpínaly haluze tak úporně, že na další chůzi nebylo pomyslení. Bodaly do obličejů, trhaly vlasy a nepřátelsky se zachytávaly šatů.

Neforemní, hrbatí pavouci natáhli od stromu ke stromu sítě, jež se kladly na oči jako protivný závoj; a mraveniště, postavená ze suchého červeného jehličí, zvedala se od země v podobě hladkých kopečků a noha po nich sjížděla jako po skleněných baňkách.

Oni se však ze všech sil drali vpřed.

V hloubi lesa, kde půda byla už rovnější, se na tmavozeleném pozadí stromů zablýsklo cosi lesk-

lého. Bylo to obroubeno rozložitými smrký, s nichž jako závoj visel skorem až k zemi dlouhý, bledě šedý mech, pak bujným bažinatým rostlinstvem, jež mělo kulaté listy, a širokým pruhem rákosí.

Bylo to mořské oko.

Leželo tu jako zrcadlo, chráněno rozrůstajícím se bohatstvím zeleně, nehnutě, jako ponořeno ve spánek, jeho hladina byla úplně hladká, bylo bezedné, jako by od věčnosti zrcadlilo klenbu korun a vrcholků stromů a jejich kmenů — byl to kus neporušené krásy.

Napříč přes jezírko napolovic potopen ve vodě ležel smrk. Byl místy obrostlý mechem, byl lávkou pro lehkonožou lesní zvěř a byl také místem, kde se vyhřívaly ještěrky a vážky.

Vážky vířily neúnavně nad vodou v bleskurychlém tanci, chvílemi se průzračně modrými křídélky rozpustile dotýkaly lesknoucí se hladiny.

„Hurá...!“

Les se zachvěl.

„Tady začneme!“

Ozvěna opakovala:

„Zač-ne-me...!“

„Tady kácíme...!“

Pronikavý skřek hrůzy se nesl lesem:

„Ká-cí-me!“

Dřevorubecké sekery se zableskly v lesním šeru a les zahučel, jako by dopadly najednou.

Ptactvo, jež hnízdilo v blízkosti, polekáno zatrepetalo křídélky a po prvé se v nehybné hladině

mořského oka zrcadlily jiné zjevy než vršky a klenba korun stromů...

Mladí — vpřed.

Mladé stromky, před nimiž byl život, byly změřeny.

Ty, jež byly stejně rostlé, stejně silné a štíhlé, byly poraženy, byl s nich sedřen jejich zelený šat. Když byly na obou koncích oříznuty do stejné délky, byla z nich upravena cesta, vedoucí v úzkém údolí mezi vrchy a téměř nad potokem. Tam, kde už nebylo možno postavit železnici, musily posloužit ony.

Jeden kmen pokládali těsně vedle druhého. A tak ty kmeny tvořily cestu pro ostatní pokácené stromy. Táhla se do dálky v zákrutech mezi dvěma horskými pásmy a poskytovala smutný pohled. Po této cestě měli být později převáženi staletí veličáni...

Když byly položeny v řadě na zemi, dostávaly do hlavy i do nohou rány sekerami, aby ležely rovně jeden vedle druhého a tvořily most na zemi. Vytékala z nich krev. Potok, který běžel v jejich blízkosti, se vtlačil pod ně, vyvěral mírně mezi nimi, omýval je a odnášel s sebou jejich krev. Místy, kde si sluneční paprsky hrály s jeho perlami, usazovala se na jeho kamení a okrášlila je na věčné časy purpurovou barvou...

Než najatí lidé byli s tím vším hotovi, uplynula dlouhá doba, v níž skoro zdivočeli. Nikdy nese-

stupovali do údolí, téměř nikdy se nesetkávali se ženami. Svůj oděv smočili v kolomazi, narostly jim dlouhé vousy a vlasy, a to jim dodávalo divokého vzezření.

Dráha jim dovážela každý týden potraviny a jiné životní potřeby, před větrem a chladem je chránily koliby, upletené z odřatých smrkových větví; těch se povalovalo kolem veliké množství.

Kůru, sloupnutou se stromů, prosáklou pryskyřicí, jež se tu sušila na slunci jako obrovské hnědé svitky papíru, zapalovali vždy večer na kopcích po obou stranách údolí; z těch ohnišť vyšlehovaly červené chtivé jazyky jako znamení, že najatí dřevorubci jsou na živu.

Tak se chystali k boji se staletými velikány.

Konečně i na ty přišla řada.

Než to začalo, byla noc opojená světlem... Měsíc vyrostl ve veliký matně červený kotouč.

V tichu, jež vzrůstalo s postupujícím šerem, se vrchy, pokryté nekonečnými tmavými lesy, zdály domovem stoického klidu. Měsíční světlo prozařovalo namodralé noční mlhy, rozsvěcovalo dálku a pokládalo se na koruny stromů, jež stály na nejvyšších vrcholcích hor. V jeho záři se stromy změnilly a zdálo se, jako by se v ní rozplývaly...

Některé z nich vzepjaly své nádherné oděné paže k nebesům, jako by o něco prosily.

Jen některé?

Co jich tu bylo — a bylo jich tu takové množství, že by je nikdo nebyl mohl spočítat — všechny se vzpínaly vzhůru a prosily o život! Dokonce

i vzduch byl prosycen touto touhou! Voněl žízni po ještě větší dávce života a zdál se být dechem tisíců a tisíců jedinců chtivých života.

Vůně, jež táhla z hloubky lesa, připomínala opojnou rozkoš, nádhernou, dospělou zralost a strhávala s sebou i ty, kteří dosud stáli v skrytém, ničím neporušeném očekávání, chráníce jako cudné tajemství touhu žít plným životem.

Kapradí promluvilo svým prorockým šelestěním; kališky těch nejkrásnějších květů se zde rozvinuly v dokonalé květy. Strach, že by zítra mohly přestat žít, v nich probudil touhu ukázat se naposled navzájem v plné kráse. Zítra snad už budou pošlapány, jejich korunky polámány a listí s nich serváno. Zítra možná už nikdo nebude vědět, že zde vůbec byly a že byly krásné...!

Půda lesa oživila svatojanskými muškami, jež se na tmavě zeleném pozadí blyštěly jako kapky světla, a nesmírné množství cvrčků na sebe volalo, odpovídalo si a nechtělo vůbec umlknout.

V lese panovala taková nálada, jako by všichni zapomněli na to, co jsou, a povolili svým citům, aby se nespoutaně rozbujely; ty city tlumil pouze hluboký klid noci. Smích zdravého života, promíšený těžkými slzami bolu, se snažil vši silou prorazit vším a na všem jako sametový plášť spočívala jakási lahodná touha a vyvolávala stále více přání a lásky k životu.

Podivné byly zvuky lesa v tichu této noci! Byly něžnější než hudba; byl to spíše nějaký šepot, který se sléval s měkkou tmou noci, a za tohoto

šepotu padaly s lístku na lístek kapky deště, který orosil všechno už za slunečního jasu.

Dlouhá, těžká byla doba života stoletých velikánů — a teď podlehli. Leželi tu prostí, samá rána, a jejich vlastní zeleň jim poskytla lože.

Pařezy, jež po nich zbyly, a oblé kořání, jež se ve svém vzrůstu vytlačilo až na povrch země, trčely z mechu zmrzačené.

Ještě leželi století velikáni na kopcích, ne však už ojedinelí. Kopce byly posety jejich mrtvolami vpravo i vlevo. Leželi šikmo, napříč i rovně, hustě vedle sebe, hlava vedle hlavy, ve skupinách i přes sebe, podle toho, jak který dopadl.

Z dálky les vypadal, jako by ho někdo pokosil!

Kopce, s nichž byl téměř do naha sedrán jejich oděv, který v zimě v létě po celé věky zůstal nezměněný ve své svěží kráse, trčely teď zneuctěné do nebes, nadarmo usilující zbytky někdejších oděvů zakrýt beztvárné údy.

Zrazení orli a osiřelí jestřábi lítali posmutněle sem tam; jenže zatím co orli po krátkém letu chvílemi odpočívali, ježili zlosti peří a upírali číhavě do údolí své divoce se lesknoucí oči, jestřábi zvolna a tiše kroužili nad padlými.

Když padlí byli stahováni se svých výšin, rozpoutal se boj na život a na smrt.

Mnozí z dřevorubců přišli při tom o život; mnozí se stali navždy neschopnými práce; a jiní,

těžce zranění, byli donuceni delší dobu strávit na lůžcích v dolínách.

To tak, chtít porážet velikány!

Takové, kteří stáli na svém místě po staletí, jejichž kořeny se zaryly do nejhlubšího nitra kopce a tam se na věky propletly s kořeny různých jiných rostlin...! Porážet je — a neublížit sobě, nezničit mladý podrost a nezpustošit všechno kolem dokola...

Tak jako neúnavní mravenci se dřevorubci, ozbrojeni řetězy a jiným náradím, prodírali do nejméně přístupných míst.

Nejdříve s nich sloupávali kůru.

Byla to obtížná práce. Kůra byla přirostlá pevně k tělu a byla tak ztvrdlá, že sekera od ní jen odsakovala; teprve po dlouhém sekání se rozlétala na štěpiny a ty padaly na množství pružných zelených větviček, jimž, odděleným od těla, bylo teď souzeno usychat.

Potom silné ruce, pohrdající jakýmkoliv nebezpečím a překážkami, valily těžké velikány. Dřevorubci vykonávali tu práci s tupými sborovými povelky, jež jim měly dodávat odvahy a jež se podobaly spíše skřekům divokých ptáků než harmonickým lidským zvukům. S čel jim stékaly praménky potu a z poraněných rukou tekla krev. Zdivočelý život o samotě jim dodával šílené odvahy při této práci a naděje na vysokou odměnu rozzáhala v jejich očích záblesk vítězství.

Poblíž úpatí orvaných vrchů byly narychlo stavěny mosty ze silných trámů. Velikáni, kteří byli

svalování s kopců, se o ty mosty zaráželi a odtud zas, odvalování dřevorubci, padali jeden za druhým za dunivého praskotu na urovnanou zem.

Ani zde neleželi dlouho. Do jejich hlav zatloukali veliké železné skoby, k nim byli připřaháni koně a ti volným krokem, se svěšenou hlavou kmeny odvlékali. Vlekli je po cestě postavené z mladých stromů...

Po takovém vítězství plápolaly po kopcích krvavě červené ohně až do půlnoci a hrdinští dřevorubci, kteří se pohodlně rozložili kolem nich, kouřili ze svých krátkých dýmek a hovořili o síle odporu těch, které zdolali.

Dole čekal na padlé zvláštní vlak.

Sestával z několika vozů, spjatých dohromady, a z lokomotivy, jež netrpělivě supíc odfukovala páru.

Na každý vůz naložili čtyři až šest kmenů, svázali je silnými řetězy, jež je objímaly jako paže. Byly svazovány tak těsně, že se jim železo zařezávalo do těla, s něhož byla sedřena kůže, a místy až vytékala krev. Tu krev sbírali, hnětli z ní koule, jež za mlhavých podzimních večerů zapalovali a svítili si jimi za jízdy.

Tak spoutané pně unášel vlak dolů do nížiny a chvílemi vítězně prorážel vzduch pronikavým hvizdem.

Na posledním voze seděl dozorce.

Zatál sekeru do hrudi jednoho velikána, který

ležel navrchu, seděl se založenýma rukama a tupě se díval kolem.

Tak často už projížděl touto cestou! Tak často jeho pohled spočíval na temenech hor, tak často sledoval zákruty trati, že tím byl teď už unaven.

Ti, na něž dohlížel, se chovali klidně. Zdravili krajinu, kterou projížděli, a loučili se s ní.

Po pravé i levé straně se zvedaly kopce, jež byly ještě pokryty lesy. Ty lesy tvořili jejich kamarádi, kteří jim po nescetná léta byli druhy, a teď se s nimi loučili navždy. Už nikdy nezaslechnou jejich šumění...

Později se snažili uhádnout, kam je vezou. To věděli, že sjíždějí do nížin, do širokého údolí, kde se kopce stále víc rozestupují a z potoka se stává bystrá řeka. Vlak letěl šílenou rychlostí, vinul se úžinami jako had; nejedou to snad k lidem?

Vzpomínali na doby klidu, kdy stáli hrdě a jejich zelených korun se dotýkala jen mračna a orli... Teď se ty koruny válejí pod nohama lidí... Vzpomínali, jak na ně postupně docházelo a jak padali přes sebe...

Vešli se teď snad k těm, kteří si zakoupili právo řídit jejich osud? Či snad jedou opět k dřevorubcům, kteří neznají ani svátků, ani nedělí, a o kráse nemají ani ponětí? Ale ne; kromě těch i oněch musili být ještě nějakí jiní lidé, možná podobní jim samým...!

Ano, podobní jim samým...!

Když po únavně dlouhé jízdě pralesy vjeli do prostorného údolí, spatřili místy chaloupky. Zprvu byly rozhozené po kopcích, potom sbíhaly stále níž, až nakonec stály u cesty, která se někde spojila s tratí a už se od ní neodlučovala. Chalupy byly malinké, kryté došky a někde byly zatíženy kame-ním; některé byly kryté šindelem.

U hospody, jež stála u cesty, strojvůdce zastavil vlak.

Měl naložit nějaké cizince a dělníky, kteří zde na něj čekali. Zde se také objevili obyvatelé těch chaloupek.

Sami sebe zvali Huculy.

Leželi tu a seděli v malebných krojích, velcí a statní, se slovanskými rysy v tvářích. Hle, zde seděla jedna mladá žena, s obličejem trochu životem zbrázděným, ale krásným, téměř dětským, oblečena podle zvyku svého lidu pestře a bohatě. Kouřila dýmku a dívala se lhostejně před sebe, nedbajíc toho, že tolik cizích lidí ji hltá pohledem. Její přátelé, krásní muži, štíhlí jako smrky a pružní, seděli ve světnici porůznu, v co nejpohodlnějších pózách. Také jejich kroj byl nesmírně rázovitý. Červené kalhoty, k tomu bílá, vyšívaná košile a bohatě vyšívané a zdobené krátké kožíšky bez rukávů. Jejich široké, barevné kožené pásy byly okrášleny různými lesklými cetkami a zvonečky v tvaru náprstku. Malé černé klobouky, vyzdobené pavím peřím, doplňovaly jejich kroj.

Byl svátek, proto se tu sešli k zábavě a tanci. Dva z nich hráli na housle kolomyjku. Jiný zas

ležel na lavici natažen v celé délce a díval se zasněným pohledem otevřeným oknem někam do prostoru. Nic na to nehleděl, že ho zvědavci okukují. Všichni se dali prohlížet docela bez ostychu, jako děti. Sami nedávali najevo nejmenší zvědavost, lhostejní jim byli cestující cizinci, kteří se v jejich kraji objevovali sotva jednou do roka, lhostejní jim byli i jiní zevlouni. Zatím co vlak při každém příjezdu uváděl do vzrušení všechny jejich spoluobyvatele, oni tam ani hlavu neobrátili. To byl zjev, který jim byl tak cizí a tak vzdálený, měli s ním tak málo společného, jako by byli z jiného světa a měli s tím tak málo styčného jako s oblaky na nebesích!

Mnohem víc byli podobni těm, kteří spoutáni železnými pouty byli teď odvázeni do nížin. Stejně tak jako oni vyrůstali nedotčeni, tak harmonicky, svébytně ve své kráse, ve svých obyčejích. Na hrdých výšinách, v odlehlých koutcích země žili svůj život -- bez pánů a bez čeledě. Byli nevzdělaní, že to až bylo divné a bylo jim člověku líto, byli nepřístupní civilisaci v celé její velikosti, setkávali se s jejími vymoženostmi s dětským úsměvem na rtech.

Takové byly ty děti lesů, které ani za nic nechtěly přiložit ruku, aby srážely velikány s jejich výše!

„Kdo jste? Jaké jste víry?“ nedůvěřivě se ptali těch, kteří sem přišli, aby spočítali kořist bitvy.

Když to říkali, mračili hrozivě čela a svírali v rukou toporce.

Pro zbraně měli vyvinutý smysl.

Když spatřili vlak ponejprv, pokřičovali se a odplivli si stranou. Snad v tom je nečistá síla, a oni nechťejí mít nic společného s těmi, kteří to všechno řídí. Drželi se stranou celého toho podnikání a v množství dřevorubců, kteří se účastnili bitvy, nebyl jediný Hucul.

„Porázejte sami, co Bůh stvořil, a nás nechte na pokoji!“ odpověděl jeden pln nenávisti na výzvu, aby šel pomoci při porážení stromů.

A tak je nechali na pokoji. Jejich světem byly les a hory a pouze tam plně vyžívali! Jako nádherné šarlatové květy se míhali ve svých krásných malebných krojích mezi zelení stromů nebo pádili na rychlých, hustohřívých koních, jejichž chov patřil k jejich nejmilejšímu zaměstnání.

Lesy se táhla ozvěna jejich posmutnělých písní.

To byli lidé, kteří se podobali oněm kmenům...

Když se vlak opět hnul a stále rychleji se vzdaloval s místa, viděli ti, kteří seděli na posledním voze, otevřenými okny i dveřmi hospody, jak tam ve velikém kole tančí ženy a muži divoký, vášnivý tanec. Byl to nezapomenutelný pohled, tak letmý jako blesk a také tak žhavý!

Tak je rozohnila prostá melodie dvojích houslí. Tančili s nezkrotnou, rozbujelou chutí! Jak se otáčeli, vlály na nich šaty i šátky a oni výskali, projevu jíce tak vzrušené, téměř divoké veselí. Vypadalo to, jako by je v tanci mělo opustit všechno štěstí a oni se jím chtěli nasycit na celý život...

Před chalupou stáli jiní ve skupinách, nebo si

hověli vleže, pokuřovali z krátkých dýmek, natažení u svých osedlaných koní. Vypadalo to, jako kdyby chalupa s celou nádherou barev a bohatstvím života letěla kolem vlaku! Krásná žena, asi nějaká vdova, příjížděla na mladém polodivokém koni k ostatním. Za ní stejně tak šíleně uháněl celý roj mladých chlapců. Nedopustila, aby ji dohonili. Otočila hlavu a podívala se na ně přes rameno, pozvedla ruce, popustila koni uzdu a smála se hlasitým, bezstarostným smíchem! Ještě nepocitovali žádné hrůzy při příchodu a odchodu oné příšery, jež tak zlověstně syčí, jež svým příchodem přináší světlo, ale i — nevýslovné hoře. Ještě neměli nejmenší potuchy o oné hluboké, rozkladné touze, jež má chorobný úsměv na rtech a již vyvolává jen vzdělání a kultura! Žili ze dne na den, nestarajíce se o budoucnost s její beznadějí; jejich přání byla prostá a čirá a podmínkou jejich štěstí — sluneční jas a modrá obloha...

V nížině kypěl halasný život.

Tam hučela velká parní pila.

Cihlově červené komíny ohromné velikosti se pjaly se země a chrlily černá mračna dýmu pod nebeskou klenbu, zatím co budova byla naplněna hlukem, hvízdáním a řezavými zvuky pily, jež zcela přehlušovaly všechno ostatní.

Koldokola pily leželo na skladě tisíce prken úzkých i širokých, složených křížem do vysokých hranic, připravených k odeslání. Množství nezpracovaných kmenů tu ještě očekávalo svou smrt. Zde

leželi velikáni v objemu několika metrů, opravdové to divy stáří a krásy, ale ležely tu také štíhlé a mladé jedle. Skoro bez přestání byly do pily svalovány nové kmeny, aby v kratičké době byly rozřezány na tenká prkna a opět vytaženy na dvůr. Vlak přivázel stále nové oběti a nikdy neodpočívající Moloch je zpracovával v úžasně krátké době.

Tak tomu bylo i tentokrát.

Lokomotiva byla odepjata od ostatních vozů a ty samy popojely se svými nevolníky o kousek dál dopředu na místo skládky. Zde byla kmenům uvolněna železná pouta a byly svaleny s vozů na zem.

Když byly taženy kolem vchodu do pily, zaslechly slova správce, který vykládal nějakým návštěvníkům:

„Pralesy koupila firma O-va od Náboženského fondu. Už řežeme sedm let a máme ještě tři roky co řezat. Denně rozřežeme sedm set kmenů.“

Sedm set kmenů denně!

Jak nemilosrdně zřetelně to znělo!

Sedm set jejich druhů bylo ničeno denně, a každý z nich potřeboval desítky, ba stovky let, aby se rozvinul do tohoto slavného objemu! A tady ležely ještě haldy kmenů, ještě tisíce a tisíce jich leželo tam doma na výšinách hor; o nich bylo rozhodnuto, že budou staženy až nakonec; spousty jich ležely zas na hromadách, jež zadržely zátarasy na úpatí hor, a třikrát denně přivázel vlak ty oběti sem! Proto tolik pospíchali s jejich zničením, proto tak šetřili každou hodinkou...!

Kmeny, které nově přivezli, byly poznačeny

rozpálenou značkovačkou a pak byly ponechány samy sobě, aby se rozhlédly kolem.

Viděly, že stejní najatí lidé jako tamti polozdivočelí na horách pracují i tady v údolí. Viděly, jak se jich celé hloučky jako neúnavní mravenci hemží v pile a kolem ní na dvoře. Jak ošetřují křiklavého železného Molocha, který v ničení dělá opravdové divy, a téměř se mu obětují, jen aby jemu nic nechybělo.

„Ano, ano,“ slyšely, jak mimo jiné vyprávěl jeden dělník, kterého nazývali „Kleveta“, „tak ničí cizí ancikristi naše nádherné lesy, jež jsou majetkem naší země. Sám Bůh ví, ale páni ty lesy špatně opatrují a budou se za to jednou zodpovídat před Bohem. Teď se má všechno to krásné dříví vyvézt, dokonce snad až za moře! A co z toho má naše země? Zeptejte se těch, kteří spravují ten majetek, kteří hýří v přepychu, až jejich hříšná těla jen kynou, zeptejte se jich, co z toho má naše země?“ A po chvíli hrozivého mlčení pokračoval: „Už stavějí trať odtud na druhou stranu; jak se proslychá, lesy byly prodány na dalších deset let! Ano, ještě ‚jen na deset let‘ a potom zas na deset let, a bude po bohatství naší země...! Prokleté právo...! Proč raději nerozřežou jeho škaredé tělo než tyto nevinné stromy? Proč všechny ty pekelné pece zde pod našimi horami raději nepozřou jejich ďábelská těla...?“

Hlasitý políček správce pily přerušil jeho řeč.

„Kdybys raději dával pozor na své opičí prac-ky, a to tu plácáš nesmysly, lenochu jeden!“

Odpověď potrestaného dělníka se ztratila v ohlušujícím hluku, neboť nově přivalené kmeny se už měly sunout pod pily. Jedny se dostaly pod desetinožové pily, jiné pod patnáctinožové, a pak jiné, ty staleté, pod dvacetinožové. Se sykotem rozdíracím uši, kterým byly kmeny napřed omráčeny, než byly zabity, jim zajely do těla. Pily svými ostré vybroušenými zuby bleskurychle rozřezávaly nádherné kmeny, a jako kdyby z nich tryskala krev, piliny je zasypávaly a pokrývaly podlahu kolem nich.

Když jimi pily projely naposled, rozlehl se budovou ostrý, pronikavý sykot a bývalí pyšní veličáni se rozpadli v tenká, bílá prkna, jež se vějířovitě rozložila, a tak skončili své bytí navždycky.

Dělníci v spěchu přijížděli s velkými kolečky a zas odjížděli.

Smetali piliny, nashromážděné na zemi, vyváželi je a nasypávali do jícnu pecí, postavených v přízemí. Konali tu práci bez oddechu, den ze dne. Jiní zas vytahovali prkna, jež odpadala od pil, a házeli je na sklad s takovou silou, že se prkna při svém dopadu naposled ještě prohýbala jako pérující ocelové pružiny. Jiní zas postrkovali štíhlé jedle pod bzučící pily, jež strom rozkrajovaly na úzké latě, a pak tu byli ještě jiní, kteří ostrili pily a rozsévali kolem sebe červeně blýskající jiskry...

Kolem budovy se hemžilo mnoho lidí. Jedni vynášeli prkna zevnitř, druzí je od nich odebírali

a podávali je dál a třetí je skládali na sebe, označovali, třídili na úzká a široká, jak bylo potřebí. Všude bylo plno ruchu, rámusu, volání, stále někdo přicházel a odcházel; všechno bylo v horečné, s matematickou přesností vypočítané činnosti, již vyvolával strašlivý bzučící kolos stroje, z něhož vyráželo téměř nesnesitelné horko.

Obrovská černá kola, opásaná koženými řemeny, se otáčela zdánlivě bez hluku, a přesto vzduch byl přeplněn jejich hlomozem a krajina jím byla oživena až k lesům...

Jen v noci tu bylo mrtvé ticho. Jako strážce tu stál černý komín a zachmuřeně se díval na celý tábor.

Leželo zde nesmírné množství obnažených kmenů, byly osvětleny mírným měsíčním světlem a vypadaly jako umrlci. Hranice prken, jež byly vyrovnány do hrdé výšky, se třpytily jako stříbro, a když se člověk na ně díval zpovzdálí, vypadaly jako pouhé přímký.

Kmeny, všude, kde se zastavil pohled, ležely kmeny, dříví, prkna, odpadky; a mezi tím vším se tiše potulovali obrovští psi jako příšery, vrhající veliké kostrbaté stíny, a proslídili každý kout. Od té doby, co pilu kdosi podpálil a ona planula strašnými plameny, byli za strážce zvoleni psi.

Ale nikdo se tam nevrátil a nikdo nerušil klid padlých veličánů.

Doléhalo sem měkké a všude pronikající polohlasné ševlení horské řeky, jež pobleskovala opodál pod lesem, les sám stál kolem údolí jako ne-

přístupná zeď, z jejíhož pozadí se mohl vynořit leda měsíc.

A objevoval se každou noc nad tou zdí.

Bledý, tichý a nehybný, jako by smutek z něho vyssál všechny síly a jako by mu přinášelo úlevu, když nechal rozplývat své paprsky v modravých průhledných mlhách noci nebo je chvílemi koupal v tmavé hlubině vody...

Smutné ševelení řeky v něm vyvolávalo truchlivou náladu, jíž se nemohl zhostit.

„Kam, kam, kam?“ neúnavně šuměly vlny každou noc, naříkavě olizovaly břeh a pochlebně a s hlasitým pleskotem narážely na veliké kamení, jež místy nehnutě vyčnívalo z vody.

Nedostávaly však žádné odpovědi.

V táboře bylo dál ticho.

Kmeny tu ležely bezduché a prkna natažená...

Měsíc však odpověď viděl. Ať obrátil svou milou tvář kamkoli — všude ji četl. Na prknech, na kmelech určených k dopravě viděl černými písmeny napsaná slova: Do Batumu, Do Batumu, Do Batumu...

Je léto.

Rozpálené sluneční paprsky praží a vzduch je dusný.

Jednotlivé mraky, jež se ztrácely na modré nebeské klenbě, měly tmavou barvu. Chvílemi se zvedal lehký vítr a roztahoval je v šir i dál, že vrhaly zlověstné stíny. Vypadalo to, jako by je vybízel, aby odtud uletěly, nebo je jinak síla slunce

zničí; leč právě k poledni se zastavily ve svém letu a jejich šedočerná masa zůstala viset nad horami...

Bylo po bitvě.

Kolkolem vládlo mrtvé ticho.

Kam až oko mohlo dospět, setkávalo se ponejvíce se zpustošením a odpuzující nahota kopců probouzela v srdci žal.

Bělavé, zpráchnivělé pařezy tu hustě jeden vedle druhého trčely ze zežloutlé trávy jako kostlivci. Spousta stromů, které nebyly vhodné k zpracování, tu leželo zmračených kolem a kmeny, u nichž po odstranění kůry bylo zjištěno, že nejsou zdravé, práchnivěly tu nerušeně dál. Velká vypálená místa na zemi připomínala rány zasazené požárem a svědčila o vítězství plamenů, jež se tu za nocí blýskaly tak často a žádostivě požíraly všechno, co bylo v jejich sousedství. Haldy smrkové kůry, tmavohnědé její cáry i svitky tu ležely napolo shnilé a spousty třísek těžce spočívaly v trávě. Staré, bleskem rozčísnuté smrky, jež nechala ruka dřevorubcova s pokojem, tu stály, smutně vztahovaly napolo uschlá ramena daleko od sebe jako bezmocní žebráci, nadarmo usilující zadržet vítr ve svých větvích. Chvílemi protáhlo vzduchem žalostné, smutné skřipění. Pocházelo od statných jedlí, jež tu porůznu stály neporažené; byly mladistvě štíhlé, neobyčejně bujně vzrostlé, neměly větvi a jen na samém vršíčku jim seděla koruna. Ty jejich vršky se teď ohýbaly do oblouku k zemi, jako by v jejich husté zeleni byla zavěšena centová závaží a táhla je dolů. Vydány na pospas rozmarům

větru, zbaveny ochrany a každé jiné opory, kolébaly se a naříkavě skřípěly...

Mladé smrčky, kdysi pokryté jasnou a lesklou zelení, byly polámány a navždy poškozeny. Kapradí spustilo své zubaté, nyní rozervané listy, a zbaveno stínu, pozvolna uvadalo v slunečním žáru.

Vysoký mech, vyrvaný a potrháný na kousky a kořínky obrácený k slunci, uschl a stejnou smrtí hynula i pošlapaná tráva. Různé lesní křoviny, maliní, jalovec a jiné silné a odolné rostliny a květiny, jež tu dřív rostly zdravě a bujně, ležely teď při zemi a byly téměř vytrhány s kořeny. Vždyť přes to všechno váleli a vlekli tisíce a tisíce lesních obrů!

Tu i tam leží k zemi přitlačená krušina; nejsou zbavena své síly úplně, nasadila množství červených bobulí a ty zářily z dálky z matně zeleného pozadí jako ohnivé kaluže krve...

Mezi kamením v údolí nesměle protékal potok, který dřív býval tak rozpustilý. Spousty osekáných větví, kůry a třísek tlumily jeho veselé zurčení na dlouhou, neurčitou dobu. Orli a jestřábi opustili svá hnízda a vraceli se sem jen zřídka kdy. Sotva jednou nebo dvakrát do roka, a to na jaře, přeletěli přes tuto svou domovinu, kdysi tak hrdou.

Také žežulka tu přestala kukat.

Když nadarmo čekala na ozvěnu svého volání, jež dřív ve vážných, mlčenlivých lesích závodila s jejím křikem, mlčela zatvrzele a jako by zde zapomínala na svůj zvyk kukat...

Zpustošené kopce, pusté a oloupené o všechnu

svou vlastní krásu a dřívější bohatství, zůstaly tu jako na posměch a nemohly zabránit, aby žhavé sluneční paprsky nemilosrdně nevypalovaly zbylou květenou, jež ke svému životu vyžadovala právě nejhlubší stín. Zbylé, sotva nad zem vyrostlé jedličky a smrčky, jež náhodou zůstaly ušetřeny, stály tu smutné a opuštěné. Bouře a sluneční úpal střídavě přecházely nad jejich mladičkými korunkami, jež nebyly ještě zdaleka tak otužilé, aby snášely všechny změny a rány počasí.

Dosud je chránily stoleté stromy svými objemnými rameny přede vším — ale co nyní? A co kdyby i všemu čelily? Všemu slunečnímu úpalu, který jim tak chtivě vyssával jejich mladé šťávy, všem bouřím, jež si přály zlomit jim korunky, zimě a všem ostatním hrozbám z vnějška — co pak? Nevztáhla by se též po nich, až by stály ve své nejpyšnější krásě, plny radosti ze života a neuznávající nad sebou nic než nebesa — táž vražedná ruka?!

Rozhodly se pro smrt...